

NOVA SENZACIJA V LINDBERGHOVEM SLUČAJU

Curtis priznal, da je bila njegova slika pogajanj z ugrabitelji otroka, fabrikacija. — Policija aretirala nekega moškega, ki trdi, da je član skupine, ki je ugrabila otroka

New York, 18. maja. — John Curtis, ladjeagradniški podjetnik iz Norfolka, Va., je včeraj priznal, da so bile njegove storitve o pogajanjih z ugrabitelji Lindberghovega otroka fabrikacija od začetka do konca. Rekel je, da je upal, da bo drago prodal svojo izmišljeno storitvo časopisom in filmskim firmam. To je bil njegov izgovor.

"Nikdar nisem poznal ljudi, katerih imena sem povedal Lindberghu," je dejal Curtis. "Vse to se je porodilo v moji domišljiji." Dalje je rekel, da mu je zadelo o ugrabljenju otroka časopis, ki je v njem objavil, da je Lindberghov otrok umrl. Curtis je dejal, da je bil priča, da je Lindberghov otrok umrl, da se nahajajo na skrivnostni ladji. Curtis je bil poleg Lindbergha, ko je slednji taval po krogu jahte in se oziral po morju, da zagleda skrivnostno ladjo, da je prvi dobro vedel, da je vaa storila navadna fabrikacija, sedaj pa se izgovarja, da je bilo vse skupaj plod njegovih zmešanih možganov.

Curtisovi izpovedi je sledila druga, katero je podal Frank Parzych, ki je bil aretiran v Brooklynu. Parzych je dejal, da je član skupine sedmih moških, ki so ugrabili Lindberghovega otroka, in da je otrok umrl, ko ga je moški, kateri ga je nesel po lestvi iz spalnice, po naključju izpuštil iz rok in je otrok padel na tla ter se ubil. Po neprestanem dvanašnjurnem izpraševanju je Parzych vztrajal pri svoji izpovedi. Policija dvomi o resničnosti izpovedi, ki je Parzych podvržen narkotičnim strupom in ni pri čisti pameti, vžlic temu pa ga je pridržala v zaporu.

Parzych je bil rojen v Ameriki in je poljskega porekla. Aretiran je bil v ponedeljek na zahtevo njegove žene, ki je izjavila, da je zapustil njo in dva otroka. Na policijski postaji je dejal, da ga nekaj tišči v možganih in da bo zblaznel, ako se ne izpove, nato pa je povedal, da je član skupine, ki je ugrabila Lindberghovega otroka.

Številno žrtve požara na francoskem parniku

Rešenci pravijo, da je ogenj zajel mnogo potnikov

Aden, Arabija, 18. maja. — Agencije paroplovnih družb domnevajo, da je nad tristo oseb izgubilo življenje na francoskem parniku Georges Philippart, na katerem je izbruhnil požar v ponedeljek zjutraj, ko se je parnik blizal obrežju Afrike.

Britski parnik Contractor in Mahsud sta včeraj priplula v to luko in pripeljala prvo skupino rešencev. Ti so povedali, da je ogenj zajel nad sto potnikov v kabinah. Tada parnika sta imela na krovu 254 rešencev, nadaljnjih 420 pa je pobral francoski parnik Andre Lebon z ruske ladje Sovjetska Neft, na katero so se potniki rešili z gorečega parnika.

Paroplovni eksperti pravijo, da se je nahajalo na zgorelem

Stavka na polju sladkorne pese

Mehiški delavci se uprli veliki mu izkoriščanju

Denver, Colo. — (FP) — Agricultural Workers unija, ki je pridružena Trade Union Unity ligi, je pozvala delavce, ki so zaposleni na polju sladkorne pese, na stavko.

Ti delavci, ki so po večini Mehikanci in Filipinci, so bili predmet izkoriščanja dolgo vrsto let. Ko je vladala prosperiteta in so sladkorne družbe, med temi Great Western Sugar Co., prejemale 45% na svoje investicije, je bila letna mezda posamezne družine \$600. Letos so družbe znižale mezdo za eno tretjino.

Delavce prav za prav najemajo posamezni farmerji, ne pa kompanije, toda slednje določajo mezde. Delavci navadno podpisajo pogodbo, da bodo obdelali toliko in toliko akrov polja. Čim več otrok je v družini, tem več akrov dobi. Vsak otrok, ki komaj stoji na nogah, mora delati od jutra do večera.

Sladkorna industrija v Coloradu prinaša največ dohodkov državi. Nekateri opazovalci pravijo, da stavka ne bo dolgo trajala, kajti glavno delo na polju mora biti opravljeno v prihodnjih dveh tednih. Ako bodo delavci vztrajali v stavki, tedaj bodo morale družbe kapitulirati. Delo mora biti izvršeno, drugače bo pridelek uničen.

Industrija žanje dobiček iz izkoriščanja ne samo delavcev, temveč tudi iz otrok. Na tisoče otrok mora delati na polju, namreč da bi pohajali v šole. Umrljivost med otroci je zelo velika, toda nihče se ne zmeni za to, ker so to povečini otroci Mehikancov in Filipincev. Unija poljedelskih delavcev je sicer že večkrat apelirala na kongres, naj posveti v to izkoriščanje, toda apeli so naleteli na gluha ušesa.

Izjava morilca francoskega predsednika

Dejal je, da je izvršil dejanje, da tako protestira proti tolerantni francoski politiki napram sovjetski vladi

Pariz, 18. maja. — Dr. Paul Gorguloff je na včerajšnjem zaslišanju izpovedal, da je umoril predsednika Paul Doumerja zaradi tolerantne francoske politike napram sovjetski Rusiji v zmotnem mnenju, da je predsednik odgovoren za zunanjo politiko Francije.

Ko so mu pokazali zeleno zastavo, katero je policija našla v njegovem kovčegu, je Gorguloff pokleknil, se zjokal in poljubil zastavo, potem pa zavpil: "Naj živi nacionalistična Rusija! Daroval sem življenje za to zastavo."

Pozneje je pojasnil, da je zelena barva simbol ruskih kmetov. Atentator je na prejšnjem zaslišanju izpovedal, da se je nahajal v nekakšni hipnotični omotici potem, ko je izpil steklenico konjaka in nato izvršil umor. Konjak je izpil predno je šel na razstavo francoskih vojnih veteranov in je bil tako pljan, da se ne spominja podrobnosti, ko je oddal usodne strele na predsednika.

parniku najmanj tisoč oseb. Mnogo od teh je izgubilo življenje v ognju, ako jih ni slučajno pobrala katara druga ladja, kar pa se sedaj še ne ve.

Rešenci ne vedo, koliko potnikov je izgubilo življenje. Znano jim je le, da je ogenj zajel mnogo potnikov v kabinah, večina v sekciji prvega razreda. Pravijo, da je nemogoče, da bi se bili vsi rešili, ker se je ogenj širil s silovito naglico. Poročila o veliki nesreči so pomanjkljiva, zato ni mogoče ugotoviti natančnega števila žrtve.

BRITSKE ČETE ZATRLE IZGREDE V BOMBAJU

V spopadih med Hinduti in muslimani je bilo 88 oseb ubitih in 850 ranjenih. Novi izgredi v Kalkuti

Bombaj, Indija, 18. maja. — V tem mestu, ki je bilo v zadnjih štirih dneh pozorišče divjih plemenskih izgrediv, so britske čete sinoči vzpostavile red. V bitkah med muslimani in Hinduti, ki so pričele prošle soboto, je bilo 88 oseb ubitih in najmanj 850 ranjenih. Samo včeraj je bilo ubitih 24 oseb in nad dvesto ranjenih, predno so prispele britske čete iz Poone in zatrele izgrede.

Medtem, ko so bili izgredi v Bombaju potlačeni, so izbruhnili novi v Kalkuti, kjer je morala policija streljati na muslimane in Hindute. Več policajev in naj dvesto ranjenih, predno so prispele britske čete iz Poone in zatrele izgrede.

Do izgrediv v Kalkuti je prišlo, ko so Hinduti s streh poslopji pričeli metati kamene na muslimansko versko procesijo. Ti so odgovorili s kamenjem in pričela se je bitka.

Britska policija in vojniki so sinoči streljali na muslimane, ki so plenili hindutске trgovine. Močne policijske in vojaške straže sedaj patrolirajo ulice, da preprečijo nadaljnje izbruhe, ki se obetajo. Avtoritete so izdale naredbo, ki prepoveduje zbiranje skupin, ki štejejo pet ali več oseb, na ulicah.

Norveško delavstvo za socializiranje industrij

Delavsko gibanje na Norveškem ima militantne voditelje

Oslø, Norveška. — (FP) — Stališče norveškega delavstva glede brezposelnosti in vzgojnega dela, katerega lahko izvrši bojovita delavska organizacija, se odraža iz manjšinskega poročila odbora za brezposelnost v ministrstvu za socialne zadeve. Poročilo reprezentira načela norveške delavske stranke. Ker je Norveška še vedno kapitalistična država, ima delodajalci večino v tem odboru. Ta večina je podala tudi svoje poročilo, v katerem pravi, da je ameriška doktrina o visokih mezdah doživela polom. Poročilo dalje priporoča ustanovitve sveta, katerega bi tvorili tovarnarji in veletrgovci, ki naj bi vladi dajali nasvete o metodah za življenje ekonomskih in industrijskih aktivnosti.

Manjšinsko poročilo se glasi, da je odprava brezposelnosti nemogoča v okviru kapitalističnega sistema produkcije. Za odpravo brezposelnosti je potrebna planirana produkcija na socialistični podlagi. Delovnik naj se skrajša na šest ur v industrijah s stalnim obratom, v drugih pa na sedemurnik. Poleg tega je treba revidirati sistem brezposelnostnega zavarovanja, da bo imelo delavstvo pri upravljanju tega sistema glavno besedo.

Delavsko gibanje na Norveškem je znano po svojih militantnih voditeljih, ki imajo ozke zveze s sovjetsko Rusijo. Pri norveških unijah ima sovjetska vlada močno zaslombo in vpliv.

Vladna kriza na Japonskem

Japonska bo morda dobila koalicijsko vlado. Militaristi še niso pojasnili svojega stališča

Tokio, 18. maja. — Radi zahtev japonskih militaristov, ki so prošli ponedeljek izjavili, da hočejo imeti neustrankarski narodni kabinet, so voditelji stranke Seiyukai naznanili, da so pripravljeni na kompromis in bodo sodelovali pri formiranju koalicijske vlade.

Ta stranka je nominalno na krmilu vlade, ker je bil umorjeni premijer Inukai njen predsednik. Stranka hoče še nadalje obdržati kontrolo nad vlado, vendar pa je ponudila voditeljem opozicije par meat v kabinetu ter pričakuje, da bo taka kombinacija zadovoljila militariste, ki lahko blokirajo vsako ministrsko formacijo, ker ustava določa, da mora biti vojni minister general v japonski armadi.

Stališče militaristov napram koalicijski vladi še ni bilo pojasnjeno, daai je Kaku Mori, eden od voditeljev Seiyukai stranke, več ur konferiral z generalom Arakijem, bivšim vojnim ministrom, ki je podal ostavko po umoru premijera.

Izgleda, da vladna kriza še ne bo tako kmalu končana. Princ Saionji, svetovalec japonskega cesarja, še ni izrekel svojega odloka in čaka, da se situacija skristalizira. Saionji se bo jutri posvetoval z mikadom, nakar bo podal svoj odlok, medtem pa bo Korekiyo Takahashi, finančni minister v prejšnjem kabinetu, vodil posle ministrskega predsednika.

Policija je včeraj odkrila, da so mladi kadeti in častniki, ki so umorili premijera Inukai-a prejšnjo nedeljo, člani "Krvne bratovščine." Člani te organizacije so bili tudi morilec barona Takuma Dana in bivšega finančnega ministra Inouye-a.

Stavbni delavci se vrnili na delo

New York, 18. maja. — Stavka stavbni delavcev, ki je povzročila zastoj v gradbeni industriji, je bila včeraj končana, ko so unije pristale na zahtevo delodajalcev in sprejele redukcijo mezde od 25 do 30%. Trideset tisoč delavcev, ki so bili na stavki štirinajst dni, se je vrnilo na delo.

Nova pogodba, ki je bila podpisana, bo v veljavi do 30. decembra 1932.

stični podlagi. Delovnik naj se skrajša na šest ur v industrijah s stalnim obratom, v drugih pa na sedemurnik. Poleg tega je treba revidirati sistem brezposelnostnega zavarovanja, da bo imelo delavstvo pri upravljanju tega sistema glavno besedo.

Delavsko gibanje na Norveškem je znano po svojih militantnih voditeljih, ki imajo ozke zveze s sovjetsko Rusijo. Pri norveških unijah ima sovjetska vlada močno zaslombo in vpliv.

POMEMBNA POSVETOVANJA V BELI HIŠI

Hoover bo morda upošteval svariila pred izgrediv brezposelnih in se izrekel za vladno pomoč

Washington, D. C. — (FP) — Predsednik Hoover, zakladničar Mills, general Dawes, načelnik rekonstruktivne finančne korporacije, in senator Robinson, vodja demokratske manjšine v višji zbornici, so se te dni ponovno sestali na tajni konferenci v Beli hiši. Po sestanku je Hoover podal izjavo, da je prišlo do dogovora glede Robinsonovega načrta o odpuščanju, da je bila zagotovljena enotna akcija glede stimuliranja večje zaposlenosti pri federalnih delih, toda vsak tak načrt mora biti v soglasju s provizijami, ki se nanašajo na uravnovečanje budžeta.

Predsednikova izjava se lahko tolmači na več načinov, vendar je gotovo, da se je prestrašil svariila Strawn-Dawsove grupe regularnih republikanskih bankirjev v Chicagu glede možnih izgrediv brezposelnih in lačnih delavcev v mestu, kjer se bodo v prihodnjem mesecu vršile konvencije obeh starih strank. Znano je, da je Strawn, predsednik Ameriške trgovske zbornice in čikaški bankir, apeliral na Hooverja, naj se izreče za vladno pomoč za brezposelne stotisoče v Chicagu. Možnost navala brezposelnih na konvencijo republikanske stranke, ki lahko rezultira v masakru lačnih delavcev po mestni in državni policiji, ki se vedba že zadnji dve leti, da bo bolj učinkovito streljale in ubijala mase, je bil močan argument, zlasti ko je Robinson izjavil, da demokraci ne bodo pruzveli nobene odgovornosti v slučaju izgrediv v konvenenem mestu.

Celo kapitalisti kot Owen D. Young in Bernard Baruch in drugi so pričeli uvidevati potrebo po federalni pomoči. Young in Baruch sta najprej obvestila Robinsona o nevarnosti izgrediv, nakar je slednji predložil svoj načrt glede direktne pomoči v višoti \$300,000,000 za nasičevanje brezposelnih in bonde izdaje dve milijardi dolarjev za konstrukcijo federalnih projektov, pri katerih bi se uporilo dva milijona delavcev.

Edward McGrady, zakonodajni zastopnik Ameriške delavske federacije, je s svojo grožnjo, da so se voditelji ameriškega organiziranega delavstva že naveličali prosjačenja in da bo sledila revolta, ako se bosta kongres in administracija še nadalje ustavljala zahtevam po odpuščanju, je tudi pripomogel, da so reakcionarji, ki so porazili La Follettovo predlogo, revidirali svoje stališče.

Zaslišanje o terorizmu med rudarji

Senator Logan v vlogi branitelja terorističnega rešma na kentukiškem premogovnem polju

Washington, D. C. — (FP) — Senator Logan iz Kentuckije, ki pravi, da je liberalni demokrat, je nastopil kot zagovornik operatorjev in oblasti v okrajema Bell in Harlan na zaslišanju pred senatnim pododsekom. V svojih argumentih je naglašal, da oeebe, ki branijo civilne svobodščine in industrijalne pravice rudarjev, ogrožajo državno in federalno vlado in da hočejo vzpostaviti vlado, kakršna je v Sovjetski uniji.

Allan Taub, pravni zastopnik Miners unije in Mednarodne delavske obrambe, je bil tarča Loganovih napadov potem, ko je Taub predložil evidenco o ugrabljenju delavskih organizatorjev, pisateljev in dijakov, ki so prišli proučevat razmere med rudarji, in drugih nasiljih, okrajnih oblasti, operatorjev in drhali. Logan je dejal, da so zunanježi, ki prihajajo v Kentuckijo, v zvezi s Moakvo in sovjetski agenti, katerih cilj je strmoglavljenje ameriške vlade.

Arnold Johnson, član dijaške grupe, ki je bila izgnana iz Kentuckije, je rekel, da so ga harlanске oblasti držale 37 dni v zaporu, ker ni hotel zapustiti premogovnega polja na šerfov ukaz. Obtožen je bil kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu — edina evidenca, na kateri je bila basirana obtožba, je bila kopija revije Survey Graphic, v kateri so bile slike rudarjev. Johnson je dejal, da je svoboda govora, tiaka in sbo-rovanja neposnana med rudarji, ameriška ustavna vlada je bila še strmoglavljena po uradni-kih in operatorjih v harlanškem okraju. Ti hočejo na vsak na-večin izstradati rudarji in jih tako popolnoma potlačiti.

Malcolm Cowley, urednik tednika New Republic, je izjavil, da je delegacija pisateljev pripeljala tri truke šivil za nasičevanje rudarjev, katere so oblasti zaplenile. Ko se je potem delegacija oglasila v uradu nekega odvjetnika, so deputiji raspustavili v bližini strojnice. Zupan Brook je takrat izjavil, da radikalci nimajo nikakih pravic v okraju Bell in da je najbolje, če se takoj izgube, ako hočejo odnesti zdravo kožo.

Kitajci umorili 35 Japoncev v Mandžuriji

Zažgali so mesto in pobegnili pred japonskimi četami

Harbin, Mandžurija, 18. maja. — Japonska časopisna agencija Rengo poroča, da so kitajske lojalistične čete, katerim poveljuje general Li Tu, umorile 35 Japoncev in zažgale mesto Ilan ter pobegnile, ko se je mestu približal oddelek japonskega vojaštva.

Kitajci so pobegnili ob reki Sungari proti mestu Fuchin, ki je sto milj oddaljeno od mandžursko-sovjetske meje. Kitajci so držali Japonce, katere so včeraj masakrirali, kot jetnike več kot mesec dni v Ilanu, v svojem glavnem stanu, od koder so vodili guerilsko vojno proti prodorajočim japonskim silam v vzhodnem delu province Kirin.

Cete japonske brigade, katero je vodil general Nakamura, so našle trupla umorjenih Japoncev, ko so vkorakale in zasedle Ilan. Japonci smatrajo okupacijo tega mesta za veliko zmago v svoji kampanji, ki je naperjena proti sovražnikom nove mandžurske države.

Nizke mezde rudarjev

Charleston, W. Va. — Rudarska mezda v tej državi le malo-krat preneha \$25 na mesec in varnostne naprave v premogovnikih so pomanjkljive, piše C. E. Smith, urednik lista Fairment Times.

NAPETA POLITIČNA SITUACIJA V NEMČIJI

Komunisti računajo na civilno vojno, ako se bodo fašisti povzpeli na vladno krmilo

Berlin. — (FP) — Politični položaj v Nemčiji je tak, da vsakdo tajno ali odprto namiguje o možnosti fašističnega puča, s katerim se nameravajo hitlerjevci polastiti kontrole nad vlado.

Situacija je zlasti kritična v Prusiji, ki je najvažnejša nemška država. Nobena politična stranka nima v državni zbornici zadostno število sedežev, da bi formirala vlado, niti jih nimajo obstoječe koalicije. Koalicija socialnih demokratov in centristov raspalga samo s 182 sedeži od 420, narodni socialisti in nacionalisti pa imajo 208 sedeže.

Komunisti s svojimi 67 sedeži vzdržujejo ravnotežje. Nobena koalicija ne bo mogla organizirati vlade, ako bodo komunisti odrekli sodelovanje. Komunisti sovražijo socialne demokrate. V njihovih očeh so socialni demokraci izdajalci nemškega delavstva. Črtijo tudi hitlerjevce, o katerih pravijo, da hočejo vzpostaviti fašistično diktaturo, ki naj bi aličila Muscolinijevi v Italiji.

Komunisti nimajo nikakih določenih pravil, ki bi služila kot podlaga ugibanju glede akcij, ki jih nameravajo podvzeti. Prav za prav oni osnačujejo načela, katera naglašajo ostale stranke, za buržoasne predsojce. Poznaajo le "taktiko," toda kaj oni smatrajo za dobro taktiko v tej situaciji, še niso pojasnili. Ako bodo komunisti odklonili podporo obstoječi koaliciji, tedaj bo ostala sedanja Braun-Sveringeva vlada še nekaj časa na krmilu.

Ako bodo komunisti uvideli, da bodo s to taktiko izvali fašiste na uprisoritev puča, potem se ne bodo prav nič obotavljali. Javna tajnost je, da komunisti hočejo imeti civilno vojno. Računajo, da bi v tem slučaju istr-gali vodstvo v strokovnih unijah in rok socialnih demokratov, za-trli fašizem in ustanovili sovjetski sistem in diktaturo komunistične stranke. Na prvi pogled izgleda to fantastično ljudem, ki ne poznajo politične situacije v Nemčiji, vendar je znano, da vsak nemški komunist sanja o diktaturi proletariata, do katere mora priti prej ali slej.

Farmarji zagrožili z davčno stavko

Mauston, Wis. — Izjavljajoč, da ne bodo plačali davkov, ako bodo njihove zahteve odklonjene, so farmarji na svojem shodu informirali državne uradnike, da si morajo znižati plače od 20 do 50%, zapreti veliko število šol, tečajev in ekonomij, ročnem delu, poljedelstvu in gospodinjstvu se morajo odpraviti, kakor tudi pouk o materializmu in ateizmu.

Dalje so farmarji zahtevali od federalne vlade, naj jim nakloni posojila, s katerimi bodo plačali svoje dolgeve, katerih obrestna mera pa ne sme biti več kot 1 1/4%.

Tukajšnji farmarji so zadovoljeni do vrata, ker nimajo poljski pridelki skoro nobene cene na trgu.

Deputiji ustavili rudarski pohod

Columbus, O. — Šerif in njegovi deputiji so ustavili pohod 150 rudarjev, ki so prispeli na mejo okraja Columbiana. Rudarji so nameravali potom piketiranja preprečiti obrat v premogovnikih Columbiana Coal Co. V stavkovnem okraju se sedaj nahaja še nad sto milčnikov, ki kitiijo lastnino premogovnih družb.

Kraj, kjer je zamorski sofer našel truplo Lindberghovega otroka. Ta kraj ni daleč od Lindberghovega doma in policija ga je — kot se sama hvali — že šestkrat "okrbno preiskala." Izvrstna policija!

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročniki: na Zdravniški drvari (vse Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Kanado \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.25 na četrt leta; na inozemstvo \$3.00.

Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Kanado \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cena letnega poštovanja — \$0.50, ne vračajo.

Advertising rates on agreement — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s tem:

PROSVETA

2657-59 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Demagog Smith

Al Smith, demokratski kandidat za predsednika pri zadnjih volitvah, ki letos spet caplja okoli predsedniške nominacije svoje stranke kakor maček okoli vrele kaše, je zadnje dni izjavil, da je on proti zvišanju davka na visoke dohodke, obenem se je pa izrekel za davek na blago (sales tax). Smith je bil hud na kongresnike, ki so zavrgli davek na blago; imenoval jih je "demagoge" (politične hinavce, ki zavajajo dejstva v osebne koristi).

"Davek na visoke dohodke je konfiskacija kapitala," je rekel Smith, "in če udariš kapital, udariš tudi delavstvo."

Smith je priporočal, da kongres takoj sprejme davek na blago, zniža izdatke "do kosti", modificira Volsteadov zakon in naloži davek na pivo in lahka vina, zavre vse predloge za vojaški bonus in pooblasti predsednika, da bo imel proste roke za izvajanje programa javnih del ter sklenitev dvajsetletnega moratorija za vojna posojila v Evropi.

Ce je kdo demagog, je Al Smith. Njegovo mnenje glede obdavčenja visokih dohodkov je mnenje vseh ameriških kapitalistov. Vsi rohnijo kot obeseni proti zvišanju davkov na privatne dohodke — in vsi hočejo imeti "enakomerni" davek na blago, na potrebščine, ki jih morajo imeti vsi ljudje. Naj plačuje davke kdor hoče, privatni kapital mora ostati nedotakljiv! Smith ponavlja star demagoški rubish, da so kapitalisti in kapital eno in isto, in če udariš kapitaliste, udariš tudi delavce. Če bi Amerika danes osvobodila kapital iz privatnih rok, bi ne bili delavci prav nič udarjeni in kriza bi bila takoj in za vselej končana!

Zanimivo bi tudi bilo vedeti, kako bo predsednik izvajal program javnih del, če kongres zniža izdatke vlade "do kosti" kot zahteva Smith.

Smithu ni zameriti, ker je sam kapitalist. Zainteresiran je finančno v največji nebotičnik v Ameriki in na svetu State Empire Building v New Yorku. Nič čudnega ni torej, če se poteguje za interese privatnega kapitala. Zameriti pa je delavcem, ki se ščitijo v demokratsko stranko in capljajo za Smithom zaradi tega, ker jim kaže naslihan velik "skunar" — piva.

Japonski fašizem

Skupina mladih japonskih vojaških fašistov je zadnje nedeljo ubila ministrskega predstojnika, ranila nekaj drugih oseb in z bombami poškodovala stanovanja drugih ministrov in političnih voditeljev.

Voditelji japonskih vladajočih klik so reakcionarni, da bolj ne morejo biti, ampak še niso dovolj za japonske militariste. Fašistična organizacija v japonski armadi in mornarici hoče sama biti na krmilu vlade in za doseg tega namena se ne ustavi niti umora.

Japonski fašisti hočejo vojno za vsako ceno. Vojno hočejo s Kitajci, ruškimi sovjeti, s komurkoli, samo da bo vojna. Vlada, ki mora financirati vojno, denarja pa ni, ima nekoliko pomisleka; to pa fašistom ni po volji, zato so atentati in terorizem. To je japonska civilizacija, importirana z zapada!

Japonski parlamentarizem je farsa. Pravilno je torej, da ga fašistični militaristi vržejo na smetišče in sami vzamejo deželo v roke. Na ta način bodo najhitreje uničili japonski kapitalizem in sebe.

Kapitalizem uničuje

Federalni departament za trgovino je objavil poročilo, v katerem pravi, da znašajo notranji javni in privatni dolgovi Amerike kolosalno vsoto 150 milijard dolarjev ali 60 odstotkov vsega narodnega bogastva. Najbolj so zadolženi farmarji. Njihov skupni dolg znaša danes več kot so vse ameriške farme — vredne, kar je vrednost zemlje padla za 40 in ponekod za 60 odstotkov v teku današnje krize.

Drugo oficijelno poročilo se glasi, da je v prvih štirih mesecih tega leta prišlo za 1864 milijonov dolarjev bondev v "default", to se pravi, da ne morejo več plačevati obresti. Med temi je za 354 milijonov dolarjev železniških bondev, 473 milijonov dolarjev javnopravnih bondev, 489 milijonov dolarjev bondev industrijskih korporacij in za 548 milijonov dolarjev prvih hipotek na zemljišča in poslopja.

Taka je slika ameriškega privatnega kapitalizma v četrtem letu Hooverove "prosperne" administracije. Na vseh koncih in krajih sam bankrot!

Se štiri leta take fine prosperitete, pa se bo kapitalizem sam uničil popolnoma!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Idealno urejena človeška družba

Cleveland, O. — Današnja človeška družba je res idealno urejena! O tem ni nikakega dvoma. Kajti, če kdo pusti strdati svojega psa, ga prime "Družba proti trpičenju živali" in ga tira pred sodnika, da ga kaznuje radi trpičenja psa. Če se pes (ali konj) potepa brez gospodarja po cesti, tedaj skrbi zanj "Družba proti trpičenju živali", da ne strada, dokler se zanj ne prijavi njegov ali nov gospodar.

Ako družinski oče gara po deset ali več ur na dan pri mukotrpem delu v nezdravem zraku in je v nevarnosti, da si nakopije bolezen, ki oropa male otročice njih očeta, se nihče ne briga zanj, ker pripada med najvišja bitja na svetu. V večjemu mu pravijo: pomagaj si sam, pa ti bo tudi Bog pomagal. Če lačni otroci doma vpijejo: "kruha, kruha, oče!" in si reven družinski oče pomaga na ta način, da se dotakne tuje lastnine, tedaj pomagajo samo njemu do brezplačnega stanovanja za omrežniški okni s hrano vred.

Ako je človek lačen in nima centa v žepu, tedaj lahko doli leže ponoči na kakšnem praznem stavbišču in tam čaka, da umre. Če smrt ne nastopi do jutra in če ga najdejo umirajoč tam na praznem stavbišču in tuji lastniki, se mu lahko pripeti, da ga odvedejo naravnost v zapor, kjer lahko izdihne malo hitreje, ali pa v bolnico. Kako ravna jo z njim je odvisno od pogleda policije v socialne razmere in razuma policajev.

In tako se je zgodilo v Clevelandu, da so našli na praznem stavbišču umirajoč sestradanega siromaka, ki je sedem dni ni imel tople hrane v svojem želodcu. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je umrl. Dotični siromak je mogel v svojem življenju videti lepše dneve. Mogel je pripadati celo sistemski sloju, ki ne pozna pomanjkanja. Takrat, ko je dotični siromak imel še dolarje v žepu, je imel tudi seveda velike prijatelje. Če je prišel k njim na obisk, mu ni bilo treba vprašati po jedi in pijanci, ampak se silili so ga, naj zloži, grlo pa naj poplašne s pišajo.

Ali dotični siromak je imel smolo, kot pravijo nekateri ljudje. Prišel je na beraško palico, delati je moral trdo za svoj vsakdanji kruh. In nekega dne se je znašel na cesti brez centa v svojem žepu, njegovi prejšnji prijatelji so ga pa še prej zapustili, ko je moral delati za svoj vsakdanji kruh. Nihče mu ni rekel: stopi v hišo in se najej, ker vidim, da si siromak. Krasti ni hotel in je stradal, dokler je ne dočel lahko prenehati stradanja. Ko mu je pa sledel odpovedal pokorščino, je on omedlel in takega so ga našli, predno je zatopil svoje trdne oču.

Skoro vsak dan slišimo ponavljati, da živimo v dobi "krščanske civilizacije", ki aloni na naših onega, ki je učil lačne nasititi, žejne napojiti, nage obelci in ki je postavil nauk vseh naukov: "Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe". Če je to doba krščanske civilizacije, v kateri umirajo ljudje pod milim nebom od lakote — ko imamo skladišča polna z najrazličnejšimi živilji — tedaj moramo priznati nehoti, da je bila poganaka civilizacija Indijancev, prvotnih ameriških prebivalcev, bolj od današnje, kajti v nji niso umirali ljudje in posamezniki od lakote, kadar so bila indijanska naselja založena z živilji. Ampak sedanja družba je od izvajanja naukov onega, ki je učil: "Ljubi svojega bližnjega kot samega sebe", še ravno tako daleč proč kot je bila, ko so tega ljudskega učitelja približ na križ na zahtevo duhovnov, farizejev in hinavcev.

Prav nič krščanskega nima sedanja družba na sebi, razen imena. Gospodarsko je ta družba tako urejena kot je bila v poganskem Rimu, z edino razliko, da so telesne sužnje nadomestili mesdni sužnji. Gospodar v poganskem Rimu je skrbel za svojega sužnja, dati mu je moral hrano, obleko in preskrbeti mu je moral prenočišče. Skrbeti je moral zanj, da je bil fizično zdrav, da je imel lahko profit od njega. Ker suženj je bil njegova last, ki jo je plačal z denarjem, zato je bil tedanji suženj na boljšem od meznega. Če je tedanji suženj zbolel ali umrl, je imel z njim gospodar v poganskem Rimu direktno denarno izgubo, ki je bila nenadomestljiva. Zato je bilo v interesu rimskega gospodarja, da so ostali njegovi sužnji zdravi, da so, prvič, lahko delali in, drugič, če jih je hotel prodati, je dobil več zanje.

Moderni gospodar pa ne stori tega za meznega sužnja. Kadar dela zanj, mu da toliko plače, da se skromno preživi, ko pa preneha delati zanj, se ne briga več zanj, ker meznji suženj ne stane modernega gospodarja niti facka in lahko pogine od lakote pod milim nebom, če nima sredstev za preživljanje sebe in svoje družine.

Idealna družba! Idealni družabni red! Skrbeti moramo, da se ohrani ta uredba za vse večne čase!

Well, taka je sedanja človeška družba in spreminja se ne bo prej, dokler ne bo prišla zahteva za spremembo od spodaj, in tista zahteva mora biti tako glasna in tako dobro organizirana, da bo kljubovala vsem zvijačam in vsem nakanam plačanih agentov sedanje družbe. Odpravljajta ne bo prej, dokler se ne odpravi zasebna lastnina produktivnih in distributivnih sredstev, ki so hrbtenica današnje in bodoče družbe, ki bo slonela na skupnem delu in skupnem blagostanju vseh ljudi, in to je: socializem!

J. Skuk.

Človeku ni prirojeno

Farrell-Sharon, Pa. — Če je tvoj sovražnik lačen, mu daj kruha, če je žejen, mu daj vode. Ali, če je rečeno kakor v novi zavezi: če te kdo udari na desnico lice, mu obrni še levo, je to prepoznavno za človeško dostojnost in poniža človeka v psa. Tisti, ki pridiga nauk: ljubiti svoje sovražnike, so na splošno najhujši preganjanci, zakaj ta nauk je hinavski in čisto naravno je, da dela hinavce ravno nasprotno tistemu kar uč. Človeku ni prirojeno, da bi nagradilo zlo dejanje z dobrim ali povrnilo dobro za zlo. Kadarkoli se to zgodi, je to protovoljno dejanje, ne pa dolžnost.

V soboto 14. maja ob osmi uri zvečer je v Slovenskem delavskem domu na French street začelo silno zvoniti in klenkati. Ko poslušam nekoliko časa to klenkljensk-klenk, mi je nekdo pojasnil, da so Grdinov ata došli iz Clevelanda in da bodo tukaj imeli sveto mašo! Se nadalje pozvoniti tintintintint! Hitro, hitro! Se hitreje se tudi jaz podam v smeri proti Slovenskem delavskemu domu, da se prepričam, kaj se sploh tam godi. Pogled ga spaka, Grdinov ata so kazali slike iz Jugoslavije. Slike niso imele nikakega pomena ali koristi za zavedno delavstvo.

Ker nisem in nočem biti noben Grdinov "štefleten pucar," naj navedem nekoliko slik, ki so jih pokazali Grdinov ata. Najprej so pokazali svojo sliko. Nadalje so pokazali sliko Jeričevega Janeza, urednika Amerikanskega Slovenca. Razumno je, da so tudi pokazali sliko precej obilnega gospoda Kazimirja in še

inogo drugih patrov in dovolj apostolov. Se nadalje so pokazali silno veliko cerkva, kapelice in križev. Pokazali so nam tudi procesijo svetega rešnjega telesa. Poleg procesije so pa peli tisto staro pesem "Regiment po cesti gre."

Pričakovati je bilo, da se pojavi tudi slika Jurija Trunka, pa je vendar ni bilo. Ko so dokončali Grdinov ata svoje ceremonije, so pa bile njih poslednje besede rekoč: "Ite missa est". Po dvorani pa zadoni glas: "Deo gratias".

Jack Yert.

Smo li delavci složni?

Cleveland, O. — Ako smo delavci složni, bomo spoznali to na več načinov. Slovenske delavce se bo videlo, koliko smo složni, v nedeljo, dne 29. maja popoldne, ko se snidemo na Špelkotovih farmah, kjer se bo vršil piknik slov. pev. zbora "Delavec", odsek soc. kluba št. 28 JSZ s sodelovanjem mlad. odseka. Kdor je za delavsko slogbo, bo ta dan z nami užival par ur v slogi in s ponosom, da je v družbi delavcev in delavk. Obenem bomo vsaj za kratek čas pozabili na to prokletko mizerijo, katero so nam preskrbeli nasprotniki in sovražniki delavstva.

Slovenski delavci širnega Clevelanda, pokažimo, da imamo delavsko kri v sebi in da v naših prahih bije delavsko srce. Zato složno skupaj, da se spoznamo ter pogovorimo, kaj in kako nam je delovati, da pridemo čim prej do spoznanja, kje in kakšna so pota, ki vodijo iz mizerije v zadovoljstvo nas vseh. Torej kdor je za složno med slovenskimi delavci, ta gotovo pride dne 29. maja popoldne na Špelkotove farme. Na avidenje!

V novembru tega leta imamo napraviti ogromno delo. Namreč: spremembo v vseh postavkah, v zvezni, državni in mestni. Ali bomo sposobni to storiti? Da, lahko, toda le, ako bomo složni in ako se bomo zavedali, da le v slogi je moč!

Delavci državljani in delavke državljanke, zapomnite si, da na dan volitev z lahkoto odpravimo krivice, ki jih prenašamo pod krivkimi družabnim redom. To je le s tem, da glasujemo vsi od prvega do zadnjega za delavske kandidate v vse urade. Od teh smemo pričakovati pravice, do katerih smo kot delavci upravičeni. Dokler pa bomo imeli republikance in demokrate, to se pravi, dokler bomo oddajali naše glasove nasprotnikom delavstva, toliko časa — gorje nam!

Delavec, predstavljaj si na primer, da imaš puško v roki in v samoti srečaš bandita, kateri pa nima puške. Ti delavec ga lahko premešaš, toda mesto da se mu postaviš, mu nepremišljeno daš tvojo puško v njegove roke! Potem pa ti poreče: "No, sedaj, ko si mi dal puško, mi moraš dati še vse ostalo kar imaš, drugače te uničim!"

Delavec premisli vse to — preden oddaš svoje orožje — svoj glas — na volilni dan!

Joseph Lever.

Obščina zadržnega odnosa

No. Chicago, Ill. — Z veseljem smo članice ženskega združenja odseka pričakovale Prvi maj, kajti tega dne bi se imela vršiti naša prireditve, ki smo jo radi raznih vzrokov preložile na 16. aprila. Udeležba je bila zelo polnoljna. Priznanje gre vsem ude-

ležcem, kar znači, da se naše občinstvo zanima za združništvo. Program je bil prireditvi primerno aranžiran. Debatirala sta A. Garden (pozitivno) in R. Skala (negativno) o vprašanju, dali je združništvo potrebno ali ne. Naš odsek se obema iskreno zahvaljuje za naklonjenost, hvala tudi hrvatskim tamburašem in vsem ostalim, ki so nam pripomogli do uspeha.

Z radostjo bomo nadaljevale naše delo pri združništvu ter tudi to idejo razširjale. Kajti združništvo je delavcem in delavkam potrebno, da se tudi gospodarsko in politično osvobodimo izpod sedanjega krivičnega sistema.

Kot je bilo že poročano, prireditve naša zadruga šod dne 21. maja v S. N. D. Zeletji, da bo velika udeležba. Pregovor pravi, da se mora človek učiti dokler je živ. Zato pa pridite vsi na ta shod!

Za pub. odsek.

Frances Leskovec.

O združni prodajalni

Canonsburg, Pa. — Minilo je že trinajst let, odkar je bila v Strabane-Canonsburgu ustanovljena združna prodajalna. Trinajst let je v zgodovini male, toda v obstoju delavske zadrge je trinajst let že dolga doba. Začetniki tega velevarnega podjetja so lahko ponosni na rezultat svojega dela. Dajmo jim priznanje za težak začetek. Slo je, ker so bili vstrajni.

V času stavk se je izkazala tukajšnja združna prodajalna stavarjem v veliko oporo. Podpira pa ne samo stavarje, marveč tudi vse brezposelne delavce v tej okolici. Podpira jih in bodri, ne glede na zadolžitve, kajti pošteni in vstrajni stavarji in brezposelni delavci so tudi pošteni plačniki. Ali to ni edina korist, ki jo ima delavstvo, katero patronizira to združno. Zdržna prodajalna dela od vsega početka za prečvit naselbine in v dobrobit delavstva v splošnem.

Namen te zadrge ni: kupiti kapital, ampak koristiti odjemalcem in članstvu. Ni ustanovljena in ne obstoji v interesu kakih posameznikov, ampak v interesu naselbine. Žal, da se dobijo delavci med nami, ki se tega ne zavedajo. Marajko je rad malo siten pri domačih podjetjih, medtem ko mu je drugod vse pogodu. Nam je že tak prirojeno, da v trgovini, nad katero nima nihče besede, razen lastnika, nam je vse dobro. Dobro si zapomnimo, če ne bi imeli tukaj združne prodajalne, da bi bilo še veliko slabše za brezposelne kakor je.

Med nami ameriški delavci se polaga premalo važnosti na gospodarske organizacije, na združnem polju smo bolj majhni. Le malo naselbin ima uspešna združna podjetja. Veliko združnih prodajal je moralo prepašati, namesto da bi se razvile v delavske trdnjave, ker niso bile od publike zadosti patronizirane.

Zelo razširjena bolezen med nami Slovenci je: medsebojno nezaupanje. Dokler nimajo člani drug v drugega zaupanja, ni mogoče računati na medsebojno naklonjenost in solidarnost. Večkratno posvetovanje na leto o družabnih problemih ima namen izgladiti to našo slabo stran in roditi medsebojno spoznanje in zaupanje. Tako zblizanje bi imalo še to prednost, da kadar pride čas volitev v razne odbore v naše gospodarske organizacije, bomo lahko takoj vedeli, kdo je najpripadnejši za vodstvo naših združenj. Čim temneje so člani zvezani s takimi sestanki, tem lažje je računati na njih končni uspeh. To je torej vzrok, da so razni naseljenci dosegli v združnem podjetju uspeh.

Ne da se tajiti, da postaja združno vprašanje in gibanje pečeče vprašanje delavstva po vsem svetu, vprašanje, katerega mu bo morala bodoča generacija posvetiti vse svoje moči. Kajti čim bolj gre kapitalizem v klase in dobiva večji obseg v izkoriščanju, toliko bolj bo delavstvo primorano, da najde pota in odpomoci. Zdržno gibanje je za mednarodni proletarijat olajšava v njegovih dnevnih bojih proti kapitalističnemu gospodarskemu pritisku, ter nosi tudi vajo za upravo bodočega združnega gibanja.

John Kollich.

Frank Novak:

Glavni vzroki krize

Tukaj moramo upoštevati obenem dejstvo, da vlada v Združenih državah že dolge mesece nadprodukcija v oljni industriji, da je vsled te nadprodukcije stotisoče ljudi brez dela v oljnih pokrajinah, da olje nima vrednosti na ameriškem trgu in da je stotine malih družb, ki imajo oljne vrelce propadle, pri čemur je zopet tisoče ameriških državljanov izgubilo vse, kar so posedovali. Ali vam je sedaj jasno, kolik zločin se je tukaj izvršil na ljudstvu te dežele in to s strani onih, ki se tako radi nazivajo stoprocentne patrijote?

Senator je nato povedal, kako se je državni tajnik Stimson branil predložiti tozadevnemu odboru zveznega senata korespondenco, katere je bila izmenjena med državnim departamentom in zastopniki kolombijske vlade v vprašanju prej opisane Barco koncesije in je imenoval to postopanje malosrčno in vsega obsojanj vredno.

Vlada je v tem slučaju naravnost sodelovala pri varanju ameriškega naroda, je sodelovala pri navadnem ropanju v interesu Morgana in svojega zakladničarja Mellona.

Potem je senator prešel na zaupanje, katerega so zvalili bankirji med ljudstvom ter dejal, kako je to zaupanje omogočilo, da so bankirji izvrševali ta velike lopovščine, da so izveliki denar iz ljudskih žepov ter dosegli, da je bil ta denar izdan v tisočih slučajih za nadvse dvomljive spekulacije, izvršene po brezvestnih spekulativnih bankirjih, katerim niso niti najmanj mar interesi dežele in interesi ljudstva, ker poznajo le svoje, ker so brezmejno grabežljivi, zločinski in samoljubni.

Tako se je vršila ta orgija pred očmi vlade, pod vodstvom onih, ki nadvladujejo denarno in politično moč te dežele nad ljudstvom, ki je neizmerno lahkoverno, lahkomisljeno in v finančnih zadevah nevedno, daj se ga ne more zaraditega obsojati direktno, upoštevajoč neomejeno moč in lopovski prefriganost denarnih mogotcev, ki so znali to zaupanje ljudstva spretno izkoriščati.

Senator je nadalje omenil načine, kako velebankirji prevzamejo v gotovih slučajih prodajanje bondev, katere držijo v svoji posesti samo tako dolgo, da al popolnoma zagotovijo velike dobičke, nakar te bonde prodajajo naprej med ljudstvo. Imenoval je to lopovščino "beautiful sistem", s katerim na podlagi svojega ugleda, svoje predznosti in svojega znanja zastrupljajo javno mnenje in si pridobijo zaupanje ljudstva, katerega brez vsakih pomislekov varajo in potiskajo v bedo in odvisnost.

Opisal je nadalje, kako je prejemal zadnje tedne številna pisma iz vseh delov dežele, pisma, v katerih so se mali bankirji in drugi mali denarni zavodi britko pritoževali, kako so jim velike banke valile razne bonde namesto gotovnega denarja, kako so te bonde, daj si do dvomil o njih resnični vrednosti, morali končno prejemati in jih odlagati ljudstvu, katerega zaupanje so na ta način nehote zlorabljali.

Vidite, tukaj vam je slika, zakaj je toliko tisočev malih bank propadlo, zakaj je toliko stotisočev malih ljudi izgubilo vse prihranke, vse sadove težke dolgoletnega dela in trpljenja. Tukaj se nam odkriva slika največjega zločina, kar je bilo v tem pogledu kdaj še izvršeno nad kakim narodom. Vse to nam tudi pojasnilo, odkod izvira ta strašni gospodarski polom, zakaj je vse v zastoji, zakaj ni med ljudstvom več starega zaupanja, zakaj skoro nikdo več ne zaupa svojega denarja bankam in končno, zakaj kriči Hoover proti skrivanju denarja itd.

Iz končnih izjav senatorja Johnsona črpamo končno lahko še naslednje podrobnosti tega blaznega ropanja ameriškega naroda:

Da so bili ameriški denarni kralji v položaju zagotoviti si ogromne dobičke iz krvi in potu prebivalcev južnoameriških republik, so z vsemi silami pomagali tepati v prah vse pravice teh revnih narodov. Pomagali so na krmilo vlade največjim in najbolj zločinskimi lopovom, o katerih pa so bili prepričani, da bodo igrali določeno vlogo izkoriščanja ljudstva v prid njim.

V spominu je še zadnja vataja v republiki San Salvador, ko se je revno, zatirano ljudstvo dvignilo, da se otrese lopevskega diktatorja in ko je bilo v bojih z vladnimi četami pobitih več kot 8000 delavcev in kmetov, ki so se borili za svobodo svoje domovine.

Tudi tukaj je igral ameriški denarni kralj glavno vlogo, tudi tukaj je ameriški dolar pomagal ubijati nedolžne ljudi, ki niso zahtevali ničesar drugega kakor pravico do revnega življenja, pravico do dela in obstanka.

Niso se pozabljeni boji v Nikaragvi, v Panami, v Paragvaju in drugod. Povsod so padale nedolžne žrtve in v vseh slučajih so bili vzrok teh umorov poprej oplamni roparski pohodi ameriškega kapitala, kateri je mogel dobiti koncesije naravnih zakladov dežele samo tedaj, ako so bili na krmilu vlade lopovi, ki so bili pripravljeni prodati lastni narod in interese lastne dežele ameriškim roparjem.

(Konec prihodnjaja.)

Novo barve

Znameniti nemški učenjak prof. Wilhelm Ostwald je odkril novo vrsto barv, s katerimi je slikarjem mogoče izdelovati po barvah prav tako sijajne slike, kakor jih poznamo od starih mojstrov. Po Ostwaldu sestoji vsaka barva iz treh prvin: prave barve, črnega in belega. Be- lo je krivo bledoto in sibičnosti slik. Ostwald je na podlagi svojih raziskovanj sestavil barve, tako zvane "kollonbarve", ki dajejo jasne, prozorne plasti in so nasproti svetlobi stokrat vztrajnejše od navadnih barv. Kakor izvrsne Ostwaldove barve so tudi mešanice odlikujejo po svoji izredni čistosti in nasičenosti.

Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

POŽIGALEC NA POLSKAVI PRIJET

22-letni hlapec požgal od novega leta 26 poslopj v polskavski okolici

Ljubljana, 26. aprila 1932.

V okolici Poljskave so imeli od novega leta do zdaj 26 požarov. Niti jih je požigalec, ki ga kljub velikemu trudu niso mogli zaslediti. Požigalec je napovedal vsak požar s pismom, ki je vselej razburilo ljudi. Postavili so tudi straže, a kljub stražam je napovedanega dne ponoči zagorelo na napovedanem kraju. Stražili so vaščani, stražili so orožniki, požigalca zaslediti niso mogli. Vaščani so bili vznemirjeni, bali so se vsake noči, zatekali so se k zavarovalnicam, ki pa že niso marale več sprejemati polskavskih domačin v zavarovanje, ker je požigalec opravljal uspešno početje kljub vsem stražam. Vselej je začelo goreti v gospodarskem poslopju, ogenj je preskočil na stanovanjsko hišo — vsak požar je zahteval vsaj eno poslopje.

Orožniki pa so že del časa imeli na sumu komaj 22 let starih hlapca Trgleca, ki je služil pri posestniku Lesjaku. Ta hlapec se je pogosto sam ponudil za nočno stražo in so ga tudi sprejemali. A kadar je stražil on, je sigurno zagorelo kakšno gospodarsko poslopje. Zato se je sum čim dalje bolj gostil na njegovo osebo. V noči od 25. na 26. aprila pa so orožniki zasledovali strazarski posel hlapca Trgleca. Skrili so se v bližini hleva, kjer je spal Trglec ter prežali nanj. Ponoči so opazili, kako je Trglec prišel iz hleva ter se napotil proti gospodarskemu poslopju svojega gospodarja. Hotel ga je zagnati, a tedaj so mu orožniki položili svoje roke na rame.

Trglec je vse to presenetilo, tajiti ni mogel in priznal je drugega za drugim 23 požirov, tri pa odločno tajl. Ko so ga potem brez dan uklenjenega vodili od pogorišča do pogorišča in je moral povsod opisliti požir, se je zbrala vsa vas, ki je hotela požigalca kar linčati. Če ne bi bilo orožnikov, bi požigalca sodili vaščani sami. Odvedli so ga v slovenjebistiške zapore.

Požar na Ptujem polju

Dne 24. aprila zvečer je zagorelo spet na Ptujem polju, to pot v Podvinah pri veleposestniku Francu Čučku. Požar je uničil vso kmetijo: stanovanjsko hišo, lani zgrajena gospodarska poslopja, orodje, stroje, pohištvo in še 12.000 Din v gotovini. Resili so le nekaj obleke in iz hleva živino. Škoda presega 100.000 Din. Sumijo, da je požar bil podtaknjen. Nekoliko poprej, preden je poslopje zagorelo, je prošil neki popotni človek pri Čučku za prenočišče. Zaradi sumljive zunanosti ga je posestnik odbil, kmalu nato pa se je pokazal petelin na strehi gospodarskega poslopja. Prihitieli so gasilci iz Stonjcev in Dornave, a niso mogli ukrotiti silnega požara. K sreči stoji Čučkova domačija bolj na samem, sicer bi se utegnil ogenj razširiti tudi na sosedna poslopja.

Delavski glasbeni večer. — Ljubljanska Svoboda in delavsko glasbeno društvo Zarja sta priredila 25. t. m. drugi delavski večer slovenske glasbe. V dvorano Delavske zbornice se je nabrala množica, da je bila nabito polna. Sodelovala je godba Zarje, prvi slovenski vokalni kvintet, pevka Vukova, pevec Anton Drmota in pevski zbor Grafika. Na sporedu so bile samo slovenske stvari, glasbeni komadi, zbori in samospeli samih slovenskih kompozitorov. Izvajanje je bilo prav dobro in publika je bila izvajalcem zelo hvaležna.

Iz vode rešili otroka. — V Mostah pri Ljubljani je padel 8-letni otrok Dušan v Ljubljanico. Gonil je svoje kolo, ki mu je padlo v Ljubljanico in otrok se je skotalil za njim. Valovi so ga tesli po strugi, njegova sestra je klicala na pomoč. Nearečo je opazil učitelj Vinko Rupnik, ki je palnil v Ljubljanico, pograbil otroka ter ga po težki borbi z valovi rešil na suho.

NESREČA V SRBSKEM RUDNIKU

Med žrtvami so tudi trije slovenski rudarji

V Vrški Čuki pri Zaječarju se je pripetila 22. aprila teška rudniška nesreča. V petem rovu, 200 metrov pod zemljo, je prišlo do eksplozije. Komisija se preiskuje vzroke eksplozije, ki je nastala najbrž iz ne previdnosti. Plin je prišel v dotiko z ognjem rudarskih svetilk, pa se je plin vnel in eksplodiral. V rovu je bilo tedaj k sreči samo pet rudarjev, in sicer trije Slovenci: Alojzij Rupčić, Ivan Ivnikar in Julij Kupšek. Poleg teh treh sta bila tamkaj še domača rudarja Mile Usnič in Nikola Mileta. Alojzij Rupčić in Mile Usnič sta bila na mestu mrtva, drugi pa so bili vsi težko ranjeni. Ranjeni so dobili tudi zastrupljenje od plinov, ki so se razvijali po katastrofi. Komisija pravih vzrokov še ni mogla dognati, ker ne more v rov zaradi plinov.

Smrtna nesreča v Ljubljani. — Dne 25. t. m. je sin ljubljanskega elektrotehnikarja in občinskega svetovalca Ivana Miheličiča vozil z avtom po Dunajski cesti. V avtu je bil njegov oče Ivan Miheličič, njegova sestra Marica ter trgovec Friderik Prevč iz Prezida. Blizu Stadiona je avto zadel ob obcestni kamen, da se je avto prevrnil in so vsi potniki bili poškodovani. Šofer, Miheličičev sin, je dobil neznatne praske, najhuje pa je bil prizadet Miheličič sam. Dobil je na glavi težke poškodbe in mu je udrl lobanjo. Hčerka Marica je dobila prav tako poškodbe na glavi, trgovec Prevč pa se je obrezal po roki. Miheličiča, njegovo hčer in trgovca Prevča so prepešili na bolnišnico, kjer pa je Miheličič kmalu po prevozu podlegel poškodbam.

Umrli so: V celjski bolnišnici 80-letna Marija Ocvirkova iz Celja, 41-letni zidar Franc Hribenik s Tolstega vrha in 37-letna Fani Meznaričeva, šoferjeva žena iz Gaberja, na Kumni pri Sv. Lovrencu na Pohorju veleposestnik Pavel Skerbinjak, v Ljubljani Franciška Molkova, na Stari Vrhnik Marija Rodetova, roj. Nagode, v ljubljanski bolnišnici 77-letni Jože Jerman iz Marje Reke, v Spodnji Šiški Marija Plehanova, v ljubljanski bolnišnici 65-letna Marija Režekova, žena jeseniškega kurjača, v Gornji Radgoni Vilhelmina Schenkova, stara 80 let, v Trbovljah 46-letni Martin Povše, na Bledu je umrl Matevž Hribar, krojaški mojster in hišni posestnik.

Krka bi rada novih žrtv. — Ni dolgo tega, kar je zahtevala Krka pri Novem mestu troje življenj treh mladih novomeških dijakov. Njih trupel še niso našli, pa so jih ali iskat v nedeljo 24. t. m. trije Novomeščani, in sicer Karl Suhli, občinski sluga, Jože Bardorfer, upokojeni finančni stražnik in Franc Lumpret, krojaški pomočnik. Zvezali so dva čolna skupaj ter odveslali do jezca, kjer so s kavelji iskali trupla mladih žrtv. Pri tem pa je ponesreči vrv med obema čolnoma popustila, se pretrgala, čolna sta zajela vodo ter se nenadoma vsi trije znašli v valovih. K sreči so dobri plavalci in jim je uspelo, da so se oprli čolnov ter tako priplavali na sosednji breg. Od tam jih je nekdo rešil s čolnom na novomeško stran. Če bi jih bila voda odnesla nekoliko daleč, bi zdržali preko jezca in težko da bi se bili rešili.

Umor v Ihanu pri Domžalah. — V Ihanu je prišlo v nedeljo 24. t. m. do pretepa, v katerem je dobil Anton Dragar iz Preloja take poškodbe, da jim je takoj podlegel. V Ihanu v gostilni Urbanije so popivali fantje, med njimi 23-letni Ignac Dimc, njegov brat Miha in njun svak Jakob Mušič, vsi trije iz Depale vasi. Ta skupina se je pričela prepirati z nekim Močnikom, ki je enemu izmed obeh Dimcev pokazal kolo. Ko so odhajali ti trije proti domu, je bil Ignac Dimc še vedno silno razburjen in bi se najrajši pretepal. Ko so ti trije srečali v Ihanu fanta Antona Dragarja in Andreja Lenčeka iz Preloja, jih je Dragar pozdravil z "Dober večer." Ignac

Dimc je odzdravil, obenem pa zakričal: "Marš!" To je bil znak za napad. Planil je na mirnega Dragarja ter mu z žepnim nožem zadal dve rani, eno v laketo, drugo v ramo, kjer mu je prerezal žilo odvodnico. Dragar je na mestu izkrmel. Orožniki so Ignaca Dimca aretirali ter odvedli na Brdo v sodne zapore. Pokojni Dragar je bil priden delavec in je moral skrbeti tudi še za svojo mater. Ni bil pretepač in še malo poprej, preden je dobil usodni sunek z nožem, je zagotavljal Dimca, da se ne mara pretepati in naj gre mirno dalje po svoji poti.

Baklanov v ljubljanski operi. — V ljubljanski operi je lani prvič gostoval dva večera v naši operi slavni ruski baritonist Jurij Baklanov, v nedeljo 24. t. m. pa je spet gostoval. Pel in igral je Mefista v operi "Faust" francoskega kompozista Gounoda. Kakor povsod, je doživel tudi to pot pri nas velik uspeh, tako kot igralce in kot pevce. Njegova dobra partnerja sta bila sopranistka Zlata Gjunjenac-Gavella in tenorist Svetozar Banovec, ki je pel Fausta.

Najela je morila svojega moža. — Iz Maribora poročajo o umoru posestnika Matije Tivadarja, ki so ga našli v nedeljo 24. t. m. zjutraj v Grušovi ubitega ob poti nedaleč od njegovega doma. Glavo je imel vso razbito od udarcev z nekim topim predmetom, da je bila glava ena sama krvava kepa. Po vasi so takoj začeli govoriti, da je umor najbrž naročila pokojnikova žena. V Tivadarjevi hiši so bili namreč stalni prepri med možem in ženo, ker je žena svojo polovico posestva prodala nekemu sosedu. To je Tivadarja zelo razjezilo in od takrat v hiši ni bilo miru. Ko so našli Tivadarja v nedeljo mrtvega, so takoj osumili ženo sodelovanja pri umoru. Prijeli so res kmalu nato 23-letnega delavca Janeza Lajha, 20-letnega delavca Antona Kaloha, 55-letnega delavca Franceta Majheniča in 37-letnega oženjenega delavca Antona Vauda — vsi iz Gruševa. Aretiranci so priznali, da so ubili Tivadarja po naročilu njegove žene Marije. Zato so aretirali tudi pokojnikovo ženo ter so vseh pet odvedli v mariborske zapore.

Vode upadajo

Zaradi zadnjih nekaj lepih dni brez deževja je nevarnost novih poplav minila in reke se polagoma vračajo v svoje strome. Ponekod so se ljudje že lahko vrnili v svoje domove, ki jih naglo popravljajo. Železniški promet je skoro na vseh progah spet obnovljen. Ob Savi so sicer pokrajine še poplavljene, v Sremski Mitrovici se še rušijo hiše, a nevarnost novih poplav je minila. Vlada je razdelila med prizadete prebivalce nekaj tisočakov.

Radičevi hčeri pred sodiščem. — Okrožno sodišče v Zagrebu je te dni sodilo Milico Vandekarjevo in Miro Košutičevico, ki sta obe Radičevi hčeri. Cesa sta obtoženi, tega časopisje ne poroča. Bili sta obsojeni na mesec dni zapora, pogojno za eno leto in na globo 1800 Din. Njun zagovornik je vložil pritožbo proti obsojbi.

Ljubljanski škof in rudarske redukcije. — Ljubljanski knež škof dr. Rožman je te dni poslal pismo ravnatelju Trboveljske premogokopne družbe, banu ter svojim faranom v rudarskih krajih. Zadržje čase je Trboveljska premogokopna družba (TPD) odpustila spet večje število rudarjev v Hrastniku in Zagorju. Zagorje spada s svojo okolico pod ljubljansko škofijo. Škof je slišal o teh številnih redukcijah rudarjev z velikimi družinami, pa je sedel in napisal pismo ravnatelju TPD. V pismu pravi, da se kot človek in škof obrača na odgovorne ljudi pri TPD ter trka na njih socialni čut. Poziva jih, naj ščitijo predvsem oz. vsaj družine, ki najbolj trpijo. Če že ne gre brez redukcij, pa naj jih izvršijo na najbolj socialen in človeški način. — Podobno pismo je poslal banu in eno pismo župnikom rudarskih far, da so ga v nedeljo prebrali s prižnice. Vse te besede, so pač prijateljske, povedane tako, da ne bo nobene zamere. Tisočakov, ki jih TPD deli vsako leto raznim "kulturnim" organizacijam, so predvsem deležne cerkve v rudarskih revirjih ter nabozne organizacije. Geste s takimi pismi pa so narejene le za publiko.

PREDSTOJEČE SPREMEMBE AMERIŠKEGA PREBIVALSTVA

Dr. Louis I. Dublin, statistik za Metropolitan Life Insurance Co. in priznani strokovnjak za probleme prebivalstva, prerokuje, kak vtiis bo omejevanje priseljavanja imelo na bodoči razvoj Združenih držav. Med drugim pravi:

"Sedaj, ko je priseljavanje takorekoč končano, nastane vprašanje: Kaka dešela smo mi in kak vpliv so priseljenici raznih plemen imeli na nas? Leta 1930 je bilo 14.204.000 tujerodcev v tej deželi, kar predstavlja 12% vsakega prebivalstva. Od teh 13.366.407 je bilo tujerodcev-belokodcev, dočim so ostali bili Mehikanci, orientali in drugih plemen izven Evrope. Dodatno je bilo 26.000.000 ljudi, katerih starši (vsaj eden) so bili tujerodci. Na ta način je število tujerodcev in njihovih tu rojenih otrok znašalo več kot 40 milijonov, skoraj tretjino vsakega ameriškega prebivalstva.

"Ali to daje le približno sliko, kajti ljudsko štetje našteva le prvo in drugo generacijo, dočim prejšnje generacije so skupaj našteje kot rojeni Amerikanci od tujak rojenih staršev. Ako bi mogli prštati še tretjo, četrto in nadaljnje generacije, bi dobili zares pojma, kaka kri se pretaka po žilah ameriškega prebivalstva."

Amerika — nadaljuje pisatelj — je zares "melting pot" vseh plemen. Vse vrste ljudi in narodov so prišli sem in se pomešali med seboj v novo civilizacijo. Čas je bil najboljše čintelje za ustvarjanje te smesi. Dandanes je težko spoznati, kakega pokolenja so Amerikanci, ki so le priseljenici druge ali tretje generacije. Demokratčne navade Amerike so jako olajšale poroke med ljudmi raznih pokoljenj in sedaj jih imamo mnogo, ki, ako gredo nazaj par generacij, spoznajo, da isvirajo iz raznovrstnih narodnosti.

Dr. Dublin naglašja razne probleme, ki jih je priseljavanje prineslo. V splošnem pa poudarja dejstvo, da je veliko priseljavanje v poldrugem stoletju pomnožilo prebivalstvo, razvilo bogastvo Združenih držav in ustvarilo dešelo brez primere v zgodovini. Tudi največji priseljenec so navsezadnje bili ljudje, ki so bili toliko podjetni in pogumni, da so se odločili za izselitev od doma. Na drugi strani je priseljavanje obogatilo Ameriko z mnogimi ljudmi izborne kvalitete na vseh poljih. Priseljavanje ni pomenjalo, ko mnogi trdijo, nadomestovanje boljših s slabšimi ljudmi, marveč resnično izboljšanje v gospodarskem in kulturnem pogledu.

Dr. Dublin je premišljeval o posledicah, ki jih bo v bodočnosti imela ustavitve priseljavanja. On misli, da ne bo znatne spremembe glede mortalitete. Mogoče, da se bo sedanje razmerje pričakovane starosti od 60 let za vsakega prebivalca podvignilo v prihodnjih dveh ali treh desetletjih na 65 in morda 70 let. Čez to ni mogoče, vsaj ne, dokler ne bi snanost napravila nekaterih revolucionarnih odkritij za podaljšanje človeškega življenja.

Pač pa se bo čutil vpliv, kar se tiče števila rojstev in povprečne starosti prebivalstva. V zadnjih letih je razmerno število rojstev strahno padlo. Padlo bo še nadalje, čim več se priseljenici prve in druge generacije asimilirajo in se širi znanje o rojstni kontroli med ljudmi. Ali to padanje se ne more vedno nadaljevati, drugače bomo imeli v bodočnosti problem, kakršnega svet še ni imel, pravcat plemenski samomor.

Nekaj je gotovo glede razmerja rojstev: Ako naj rojstva nadomestujejo smrti, se bo moralo roditi 14 za vsakeh 1000 ljudi, kadar bo povprečna največja starost 70 let. Na podlagi tega dejstva se je izračunalo, da, ako se pričakovana starost 70 let doseže okoli l. 1950 in število roj-

stev pade od sedanjih 18 na 14 tisoč, bodo Združene države okoli l. 1990 dosegle svoje največje prebivalstvo 154 milijonov ljudi in da bo potem prebivalstvo padalo. Ako pa bi razmerje rojstev padlo na 10 za tisoč, se bo največje prebivalstvo 140 milijonov doseglo že okoli leta 1975 in potem bo hitro padalo od leta do leta. Dr. Dublin je mnenja, da je ta druga alternativa bolj mogoča, sodeč po sedanjih tendenci.

Istodčasno bo povprečna starost Amerikancev čim dalje večja in se bomo morali privaditi družbi, v kateri je eden izmed vsakih treh že star človek. To pomenja, da dežela, kjer prevladujejo starejši ljudje, postane bolj konservativna. Veliki in hitri napredki, v kolikor so bili odvisni od energije mladih ljudi in podjetnih priseljencev, bodo manj očitni. Bi bilo tu odveč razpravljati, kak vtiis vse to utegne imeti na naše gospodarsko, kulturno in družinsko življenje.

Med tem, ko se približujemo najvišjemu razvoju, gremo naproti prebivalstvu, ki bo postalo tukaj rojeno izključno. V prihodnjih generacijah se razmerje tujerodcev zniža skoraj na nič in njihovi nasledniki se strnejo in pomešajo v čisto ameriško narodnostno zmes. Na tak način postane ameriško prebivalstvo bolj enolično, razun kar se tiče desetine črnoptnaga prebivalstva.

Bodočnost ameriškega prebivalstva je, in ostane spojena s priseljavanjem minulosti. Zmes bo mnogoštevilnih narodnosti. Kar se je zgodilo večina po svetu, se tukaj ponavlja. Zgodovina človeštva je skoraj povsod zgodovina seljenja in mešanja. Ameriški narod bodočnosti bo ne le mešanica, marveč povsem nov narod, strnjen iz raznih drugih narodnosti. — FLIS.

Najzanimivejše dnevne delavke vodil so v dnevniku "Prosveti". Ali jih štate vsak dan?

Socialistični kandidati v W. Virginiji

Kampanja za nabiranje podpisov se je vrnila potom shodov in pohodov

Charleston, W. Va. — (FP) — Socialistična stranka, ki kooperira s neodvisno delavsko stranko, je izpolnila listo kandidatov za razne državne in okrajne urade, ki bodo ali pred volilce pri jesenskih volitvah. Imenovala je kandidate v 3 kongresnih distriktih, 8 držav in v 8 okrajnih.

Neodvisna delavska stranka ima svoje kandidate v dveh okrajih, Kanawha in Boone, kateri podpira West Virginia Miners unija. Kampanja za nabiranje podpisov se je vrnila v znamenju shodov, pohodov in parad. Meščansko časopisje je silovito napadalo laborite in grozilo, da jim bodo odvzete volilne pravice. V okraju Logan, ki je središče neorganizirane premogovne industrije, so bili nabiralci podpisov večkrat napadeni, toda to jih ni prestrašilo. Neki delavec je bil tudi obstreljen.

Komično stališče napram socialistom in laboritom je zavzel William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, o je indersiral Tom Townsenda, republikanskega kandidata za gubernerja. Townsend je prišel pred senatni odesk, ko je ta vodil zaalžanja glede potrditve sodnika Parkerja, ki je s svojo injunkcijo razbil rudarsko unijo v West Virginiji. Townsend je takrat priporočal, da senat odobri promocijo Parkerja za člana zveznega vrhovnega sodišča. Pred dvema mesecema je Green naznanil svojo oposelijo proti Townsendu, toda na pritisk državne delavske federacije v W. Va. je posneje revidiral svoje stališče. Pisal je celo pismo, v katerem priporoča unijam, naj podpirajo Townsenda v njegovi volilni kampanji. To pismo sedaj Townsend rabi v svojih volilnih oglaših v časopisju.

ALI VDIHAVATE?

...čudno, zakaj se oglaševanje cigaret v splošnem izogiba temu vprašanju?

ENA izmed skrivnosti v oglaševanju cigaret je očividni strah pred besedo "vdihavati". To se zdi bedasto — kajti dober vdišava — bodisi vede ali goveda. Vsa kadilec ali kadilka vdiha del dima, ki ga potegne iz cigarete.

Ne pomislite, kako važno je, da ste gotovi, da je dim vaše cigarete popolnoma čist — da ste gotovi, da ne vdičate gotovih nečistot.

Ali vdičate? Lucky Strike si je drgnile načeti to življensko važno

vprašanje ... **tem, ko kadite Luckies, so vaše nosne glasovnice zaščiteni kot pri nobeni drugi cigareti.** Vse druge metode so postale starokopitno potom Luckies slavnega čistilnega procesa. Luckies so stvarile ta proces. Samo Luckies ga imajo.

Ali vdičate? Seveda! Vred tega je ta poslanica za vas.

"It's toasted"
Zaščiteno Valovo Orie
proti dražljajem — proti kašlju

NARAVNAJE NA LUCKY STRIKE—60 modernih minut v najboljši plemeni kaverst na svetu in dovolni Lucky Strike vsak teden, četrti in sedmi teden po N.R.C. ocenilo.

Ivan Jontez:

POTRES

Is kronike velike krize

III.

Spomlad so se Zidarjevi preselili v vele-mesto. Zidar in starejši sin Johnny sta se selila lahkega srca, ne tako ostali: žena in dekleti, Anica in Tilka ter Pavel in mali Filip, ki se ni- so nič radi selili. Najrajši bi bili ostali na pri- ljubljani farmi, toda niso smeli. Marjeti je bilo tako težko, da ni mogla zadržati solza.

John se ji je smejal:

"Eh, le čemeri se, stara, saj se ne boš dolgo. V mestu te bo kmalu minilo in še hvala naša mi boš, ker sem te rešil te pušbe. V mestu boš drugače živel."

Marjeta je molčala, želela pa je, da bi se mož nikdar ne kesal koraka, ki ga je bil nameril s farme v mesto.

V mestu so se naselili v prijazni hiši blizu stavbišča, ki ga je bil kupil Zidar in na kate- rem je imela zrasti iz tal lepa nova stavba. So- be so bile opremljene z lepim novim pohištvo- m, ki ga je bil kupil Zidar pred selitvijo in v ga- ranti je stal prostoren nov avto.

"Tu-le bomo živeli do jeseni, potem se pre- selimo v našo novo hišo," je dejal Zidar ženi in otrokom. "Mislim, da boste zadovoljni."

Otrokom je vse ugajalo in v nekaj tednih je bila farma pozabljena. Mestu so se bili prav kmalu privadili. Lepše življenje se jim je ob- talo. In več zabave.

Marjeta se je najtežje privadila novemu živ- ljenju in okolici. Kmetica je bila po rojstvu in zemlja s farm jo je zvala nazaj, toda ona se ni mogla odzvati temu klicu; vez, ki jo je vezala na moša in otroke, jo je priklenila k me- stu.

Zidar sam pa je bil prav zadovoljen. Začetek je bil dober. Johnny je kmalu dobil delo v neki tovarni, Pavel pa je začel delati v neki poprav- ljalnici avtomobilov. Ostali trije so pohajali v šolo, Zidar sam pa je hodil nadzorovat zidarje, ki so mu gradili novi dom.

Zidar je hotel imeti veliko in lepo stanovanj- sko hišo, zato je bila cena visoka. Trideset ti- soč dolarjev je bilo rešeno izprva. Toda stavba je stala celih deset tisočakov več. Johna je iz- prva zaskrbelo, kako bo zmagoval to breme, kajti polovico vrednosti je bilo zadolžene na banki, toda kmalu se je pomiril.

Bo še šlo na kak način. Trgovino začne, ne- kaj bo dobil najemnine, malo mu pomaga- jo otroci — bo šlo, bo, ni zlomek, da ne bi.

Jeseni je bila hiša dogotovljena. Štiri dru- žinska stanovanja in trije trgovski lokali. In vse na lepem, za trgovce poseben pripraven prostor. Prostori so bili oddani še preden je bila hiša dogotovljena! Eno stanovanje in vo- gelni lokal je obdržal zase. In kmalu potem, ko so se vselili Zidarjevi v svoj novi dom, je Zi- dar odprl grocerijsko trgovino in mesnico.

Vse je kazalo, da se Zidar ni zmotil v svojih računih. Trgovina mu je takoj izpočetka dobro nesla, najemniki so dobro plačevali, fanta sta delala in bodočnost se je prikazovala v najlep- ših barvah. Kdo bi torej zameril Zidaru, ker je spomlad sabl dva tisočaka v stavbišče v bližnjem predmestju, ki se je zelo naglo razvi- lo (hiše so rasle iz tal kot gobe po dežju).

"Zdaj je čas!" so ponujali po časopisih zem- ljiški agenti. "Vsa delavca zdaj lahko pride do svoje lastne hiše! Izrabite zlato priložnost." Nekaj časa bo svet držal, pozneje ga proda za marten dobiček, je računel John. Tedaj je tudi Marjeta začela verovati v trgovske možnosti svojega moša in ni več godrnjala. "John še ve, kaj dela!" je menila in bila zadovoljna, kajti tudi nji je začelo ugajati v mestu.

"Kaj ti nisem pravil, Marjeta, da mi boš še hvala naša za mojo pametno odločitev?" se je smehljaj Zidar ter jo potrpel po plečih.

Ej, imenitno si ogrenil, John!

In Zidar se je široko smehljaj, mogočno ho- dil po svoji trgovini, stregel odjemalce in se temu pa onemu pohvalil s svojo pametjo, ki mu je tako izvrstno pomagala naprej — v zlati srednji stan.

Ljudje so mu prikimali, nekateri pa so mu skrivaj tudi zavidali njegovo srečo. Toda John se za zavist ni ulegel brigati.

IV.

Da spoznamo, kako znana in spoštovana osebnost je postal John Zidar v mestu, je po- trebno, da se podamo na veselico v Slovenskem domu.

Prostorna dvorana je polna mlajših in sta- rejših plesalcev, ki se veselo podijo po glad- kem podu ter se gnetajo ob zvokih poskočne godbe. Po klopih ob stenah dvorane posedajo ženske ter motrijo, ocenjujejo in med seboj gra- jajo plesoči svet. Kakor je ob takih prilikah in pri ženskah navada, pridno brusijo jezike, ob- irajo svoje drage bližnje do kosti in, če se jim vidi potrebno, se tudi zgražati ne pozabijo.

Moški svet se gnete v točilnici, kjer se toči in pije rujno ohajsko vino. Tudi ženske se zatečejo smpatja v točilnico, v kateri se pre- kopicuje bučna veselost. Govori se vsevprek, smeh doni iz vseh kotov, se odbija od sten in zakajeni zrak stresajo glasovi pevcev, ki so v vinakem navdušenju brez običajnih formalno- sti ustanovili že troje pevskih društev.

John Zidar stoji ob bari ter se široko smehlja znancem, ki ga obkoljujejo ter ga hvalijo na vse mile pretege.

"Ja, John, ti pa znaš! Čez noč si postal bo- gataš. Kaj znaš coprati?"

"Pa res. In zredil si se, odkar si prišel s farm. Seveda, vse ti gre po sreči."

"Lepo hišo si si postavil, John. Malo je ta- kih."

Johnu je to hvalisanje prišlo. Obraz se mu je razlezel zadovoljnosti in zdelo se je, da se celo njegova sijajna pleša smehlja.

"Eh, kaj bi hvalili, vsaka šema bi to napra- vila, da ima le denar."

Zidar je znal biti tudi akromen.

"Saj to, saj to," so ga zavračali znanci in lizumi. "Denar, denar. Kdor si zna pridobiti denar, ta je še možakar na svojem mestu. Saj to ... denar ..."

In Zidar je plačeval vino vsakomur, ki je ho- tel s njim piti.

"Le dajmo ga, denarja je dosti!"

"Seveda, — zdaj ga je še dosti ..." se je oglašilo za njim.

Zidar se je sunkoma obrnil.

"Kaj praviš?" je hotel vedeti od fanta kakih pet in dvajset let atarega, ki je stal za njim ter se je na njegovih ustnicah zibal droben porog- liv nasmehek.

"Pravim, mister Zidar, da sedaj je še dovolj denarja in se lahko bahamo, jutri pa lahko zmanjka obojega, denarja in baharije ..."

Zidaru je postalo vroče v glavi.

"Kaj — baharijo mi očitáš?"

"Oh, kaj še!" se je drobno zašamejal fant.

"Kar tako pravim, da ne bo zmerom tako kot je zdaj ... Veste, mister Zidar, časi se vedno spreminjajo ..."

In mladenič ga je izizvalno smeje se pogledal v oči, nato se je obrnil ter odšel v dvorano.

Zidar je zavzel, presenečen in jezen strmel za njim.

"Kdo pa je ta zelenec? Ne poznam ga ..."

"Grebenčev Jože," mu je brž pojasnil nekdo.

"Blizu tebe živi. Očeta mu je ubilo lani v to- varni. Mater ima in dve sestri. Mehanik je in dela tam kot tvoj fant, Pavel. Brihten fant in nekaj ve ..."

(Dalje prihodnjik.)

Najboljše sredstvo

Dva prijatelja se pogovarja- ta, kako naj se človek bori z na- lezljivimi boleznimi.

"Kako se ubraniš baclov?"

"Najprej skuham vodo."

"Potem jo še steriliziram."

"Zelo lepo! In potem?"

"Potem? Potem pijem pivo!"

...

Praktični zdravnik

Bolnik: "Vaš večni dolžnik o- stanem, če me ozdravite ..."

Zdravnik: "Ne, to pa ne, zdra- vim samo proti takojšnjemu pla- čilu."

...

Otroka gospe Micke sta se ste- pla. Tedaj reče mati mlajšemu: "Marko, kaznuj svojega bra- ta s prezirom, ker je tako ne- olikan."

Čez nekaj časa se oglasi sta- rejši, Niko:

"Mama, Marko me zgoraj ka- znuje s prezirom — spodaj pa me brca z nogami!"

Cigavo je tele?

Letoviščar vidi na travniku kravo s teletom.

"Cigava pa je ta krava?" vpra- ša dečka, ki pride mimo.

"Ne vem. Mislim pa, da vem, cigavo je tele."

"Cigavo pa?"

"Kravino."

...

Strahno!

"Ali ste že kdaj mislili na to," vpraša filozof ribiča, "da ostane za vsakim sukcem, ki ga ujame- te, njegova žena in dvajset ti- soč nepreskrbljenih otrok?"

V NAJEM SE ODDA—6 sob-

no stanovanje na novo prebar- vano. Zaprt porč zadrž. En blok od 26. ulice na: 2721 S. Millard Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

Zdravila za naduho zastoj na poskus

ST. MARY'S, KANS.—D. J. Lane, lekarnar v 710 Lane Building, St. Mary's, Kans., izdelovalec zdravila za naduho, v katerega ima toliko za- upanja, da pošlje \$1.25 steklenico po pošti vsakomur, ki mu piše sanj. Njegova ponudba je, da za zdravlje plačate potem, ko ste se prepričali in ste popolnoma zadovoljni. Pošljite mu vaše ime in naslov še danes. (Ad.)

HAYES DENTAL OFFICE

Ustanovljen pred 20 leti
CENE SO ZMERNE
Prebrskajte nas
Dr. R. S. Hayes, Mgr.
DENTAL

DR. J. F. KOTRICH

264 Capitol Street, Chicago
Phono Divorce 4138
Poslušajte na tem naslovu še enkrat let

JUGOSLOVANSKE PANORAME

Nobeden narod na svetu se ne ponaša z večjim številom narav- nih krasot svojih zemlje, kakor ravno naš jugoslovanski narod. Toliko panoram, kakor je nase- janih okrog Jadrana in v njegovi bližini, ni nikjer na zemeljski obli. Kadar prelistavate litera- turo in gledate na prijazne pri- zore pristanišč, zalivov, zgodovinskih krajev, gorastnih vi- šin in gorških sten, tedaj boste gotovo pohiteli v te prirodno- najbogatejše kraje pod nebom.

Te panorame, katere imamo ravno kar v mislih, so grupirane od Bara do Sušaka, ob jadranski obali. V tej grupi jugoslovanskih panoram so glavna prista- nišča zgodovinski kraji—Budva, Kotor, Ercegnovi, Dubrovnik, Korčula, Hvar, Split, Trogir, Šibenik, Rab, in mnogi drugi za- livi.

Vse to lahko vidite, ako potu- jete naravnost v Dalmacijo s hi- trimi, luksurnimi parniki Cosu- lich linije, kateri plovejo med New Yorkom, Lubrovnikom in Splitom, po sredozemskem morju.

Vsi oni, ki so zainteresirani v to potovanje, naj se obrnejo za nadaljna pojasnila na svojega lokalnega potniškega zastopnika. (Adv.)

NAZNANJAMO SILNO ZNIŽANJE CENE

na glasovitima ladjama

SATURNIA IN VULCANIA

ZA DIREKTNO VOŽNJO V STARI KRAJ brez prelaganja, carinskih sitnosti in drugih težav pri vožnji iz New Yorka za Dubrovnik ali Tret

7. maja—VULCANIA—24. junija

Za cene in druga pojasnila obrnite se k svojemu agentu ali na:

COSULICH LINE 188 W. Washington Street, CHICAGO, ILL.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerna, unifiko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

Pridružite se izletom pod osebnim vodstvom

Vank od teh velikih in hitrih parnikov bo imel posebnega, skusnega vodnika, kateri bo skr- bel za vse potrebe pot- nikov na parniku, ka- kor tudi vseskozi do cilja.

Rezervirajte si prostor na teh parnikih:

AQUITANIA — — — 8. junija
Voditelj gosp. Weber

BERENGARIA — — — 15. junija
Voditelj gosp. Goldsmith

MAURETANIA — — — 24. junija
Voditelj gosp. Ekerovich

BERENGARIA — — — 6. julija
Voditelj gosp. Krmpotic

Cene iz Chicago v domovino in nazaj \$173.10 in več; iz Chicago v Zagreb \$192.85 in več—Davek posebej.

Oglasite se takoj zaradi boljšega prostora na parniku, in zaradi permita ali potnega lista.

Narodna Potniška

Agencija

1664 Blue Island Ave., Chicago.

Telefon: Canal 1233

Do Ljubljane

in nazaj

TRETI \$139

RAZRED

Moderna udobnost... Ne- prekosljiva služba... Te- denaka odplutja iz New Yorka... Pripravné in hitre železniške zveze od Hamburga do Jugoslavije.

Za pojasnila, vprašajte lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN

LINE

177 N. Michigan Ave., Chicago.

All ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpišajte svoj list!

Posebna plošča za Havre PO ZNIŽANI CENI "SATURNIA"—9. junija

H. H. Kam, Prevel B. R. L.:

"Hvala, Edison!"

Edisona ni več! V spomin na velikega izumitelja vam moram povedati, kar mi je pripovedoval tovariš Jim, ko sva sedela na te- ras; iz sosednjega vrta se je ali- šal gramofon, ki je predvajal ne- ko Carusovo arijo.

"Res, kolosalna iznajdba, ta muzikalni stroj. Rešila mi je živ- ljenje še takrat, ko so na njem še komaj predvajali samo marše in slično robo. Ti seveda nimaš pojma o Arizoni! Si slednjič tu- di lahko vesel, da se ti ni bilo treba potikati po svetu. No, lepo ravno ni bilo, ko je bilo povsod dovolj trnja, kaktusov in škorp- jonov. A najgroznejši so bili A- paši. Uslužben sem bil pri ne- kem Don Geronimu; bil je indi- janski agent. Goljufal jih je, kjer jih je le mogel. In ko jim objubljenega blaga ni izročil v pravi čas, kakor je velevala pogodba, so Apaši zavili na vo- no stezo. Kateri jim je izmed be- lokožcev prišel v roke, no-ta se navadno ni več pohvalil s svojim zdravjem ... Na, prost!"

V našem selišču smo takrat i- meli neke vrste časopis. V njem je nekoč stalo o novem muzikal- nem Edisonovem stroju. In to je čitala hčerka mojega Dona. To ti je bilo dekle! Prate bi pustil, da

mi jih odgrizne. Seveda, ona te- ga ni hotela. Pželela si je vse kaj drugega. Kmalu nato je pri- šel k meni Don in dejal, da je na kolodvoru nek zaboj za Ines in ga naj čimprej spravim v nase- lino. Nek govoreči stroj od Edi- sona je v njem. Saj bi bila to za me malenkost, če ne bi ravno v tem času Apaši izkopali svoje bojne sekire, ker jim Don ni iz- ročil živine, kakor je bilo v po- godbi napisano. Ko sem radi te- ga imel nekeke posmialeke, je pristopila Ines in me prijazno pogledala: "Če se kmalu vrnete, mister Jim, mi boste lahko tudi raztolmačili sestavo Edisonove- ga stroja ...". Na te besede sem se seveda takoj odpravil na pot.

Brez vseh zadržkov sem pri- spel na kolodvor. Tudi zaboj s Edisonovim strojem je bil tu. Seveda nisem mogel premagati izkušnje, da ne bi stopil v "Strupen trn", kjer so se zbirali cowboji in drugi alični odlični gosti. Vsi so stali okoli mene, ko sem preizkušal Edisonov stroj. Vstavlil sem prvi valjar in sprožil pero. Da bi videli mojo sramoto, ki se je pridrla iz lija- ka: neznosno mukanje krav in bivolv ter meketanje ovac! Po- sneli so jo, kakor sem pozneje silal, v klavnici. Kako so se mi smejali! Z drugim valjarjem sem imel večjo srečo. Ko se je

najlepše glasil "Zvezni marš", je v salon vstopil pretepač Cur- ley Bill s svojo drhaljo. Na vesti je imel že marsikatero življen- je. Zelo vfužno pa je pristopil k meni in si pustil razkazati se- stavo govorečega stroja. Ves na- vdušen je zaklical: "Boya, v čast tega mistra Edisona zaplešemo petni ples!" In ko so bili lopovi v najlepšem poskakovanju, so isdrli pištolo ter si pričeli ob- streljevati drug drugemu pete. Razumljivo, da se od njihovega tuljenja in streljanja ni ališalo niti malo godba, dokler ni Bill zaklical: "Mir v naselju!" Na- stala je splošna tišina in Bill je s veseljem ugotovil, da je na čast mistru Edisonu dalo sedem pet svoje življenje.

Vesel sem pospravil govo- reč stroj zopet v zaboj, pa pri- stopil k meni človek, dolg kakor kagljica, v ozkem črnem obla- čilu; po zunanosti je bil videti kakor kak propagator metod- stov. Saj je tudi bil častitljivi mister Carp in tudi njemu sem moral ponovno razkazovati se- stavo fonografa. Mimogrede sem mu tudi povedal, kdo je sre- činil lastnik, pa me je takoj pre- kinil z vprašanjem, če bi mi bilo ljubo njegovo sprematvo. Odkri- to sem mu povedal, kako nevar- no družbo si izbira. Podrobno sem mu pričel razkladati, da sem clerk, uslužben pri Don

Odkrito

Učiteljica: "Kateri čas je to: 'Lepa sem'?"

Učenka: "Pretekli."

NOVA USTANOVA

Novo ustanovljena Narodna Pot- niška Agencija na 1664 Blue Island Ave., Chicago, Ill., katero vodita naša Jugoslovana gosp. Vinko Arbanas in Louis Drnek nam sporoča, da so po- tom svojega podjetja odpravili še pre- celično število potnikov v stare domo- vino.

Gospoda Drnek in Arbanas sta do- bro znana tudi med ostalimi Slovani, kot med Čehi, Poljaki, Slovaki in Rusi, kateri se poslužujejo njih po- četja, kakor Jugoslovani.

Za vse, kar se tiče vseh listov, potnih listov, povratnih dovoljenj in drugih za potovanje potrebnih stvari, se priporočata našemu narodu.